מסורת השס"ם

יכול אף לפני הפסח כן • תמורת הפסח שנמלא לפני פסח (שני) תהא קריבה שלמים: **תלמוד לומר הוא** • "פסח הוא" הפסח כשר קרב ואין תמורתו קריבה, ולא תמורת ההוא דקרב קא ממעט אלא הכי קאמר יש תמורת פסח שאינה קריבה: **פשיטא** • דלא קרבה דהא הוקבעה ונדחה בפסח ואע"ג דלעיל אמר מתני' הא קא משמע לן דאיכא תמורת פסח דלא קרבה, קרא מיהא לא איצטריך לאשמעינן הכי: **ס"ג אמר שמואל כל שבחטאת מתה כו' ור' יוחנן אמר אין הפסח קרב שלמים אלא שחיטה קודם שחיטה לא** • כל שבחטאת מתה' ממש חטאות מתות, הלכה למשה מסיני כונסן לכיפה והן מתות: ולד חטאת, ותמורת חטאת, וחטאת שמתו בעליה, וחטאת שנתכפרו בעליה על ידי האחרת שאבדה זאת ואחר כך נמצאת ושעברה שנתה, ונקט שמואל גבי פסח סימנא דיה ואמר כל שבחטאת מתה לא מיתרע הכי, בפסח קרב שלמים וקא סלקא דעתך דאלולו 'מתות' דחטאת' דאשתכחן גבי פסח קרב שלמים דהיינו לתורת פסח, ופסח שמתו בעליו, ושכפרו בעליו, ושעברה שנתו קריבין שלמים: **וכל שבחטאת רועה** • לקמן מפרש מאי היא 'ומיתה', ורעייה לאו קולא ותומרא איכא בחדא מאידך והאי דנקט גבי 'מיתה' דחטאת-בפסח קרב' וגבי 'רעיה' דחטאת-בפסח רעיה' לאו טעמא קא יהיב דיה 'דמשום דהכא מתה הכא קרב' אלא סימנא בעלמא הוא: **וכללא הוא** • דכל שבחטאת רועה בפסח רועה: **דרש לקיש** - במס' תמורה בפרק ולד חטאת (דף כב:) והתם מוקיב לה ממתניתין דהתם דקתני ושעברה שנתה כו' ומתרץ לה דהכי קתני 'שעברה שנתה ואבדה' [או אבדה] ונמלאת בעלת מום: **כאילו עומדת בבית הקברות** - כל מקום שהיא רואין כאילו היא בבית הקברות - שאין כהן נכנס שם לשחיטה, ורועה עד שתסתאב ותימכר ויפלו דמיה נדבה לשופרות שכתוב עליהן 'נדבה' ומקיילים בה את המזבח זה מדרשו של יהודע הכהן במסכת תמורה (דף כג:*) שכל מותר חטאת ואשם לקין המזבח חוץ מחטאות מתות שהן הלכה למשה מסיני: **כשב לרבו כו'** - קתני מיהת פסח שעברה שנתו קרב: **ס"ג כי קאמר שמואל כאבודין, כדתניין לה לתמן, וכאבודין מי משכחת לה כו'** - כי אמר שמואל 'כל שבחטאת מתה' לאו אחלולו קאי אלא 'לאכיפרו בעליה' לחודא שהיא על ידי אבוד, ולאמתו בעליה לא קאי, דלא משכחת ליה רועה אלא לאכיפרו בעליה לחוד - קא משכחת ליה 'לרועה' כדלקמן וגבי פסח נמי אכיפרו בעליו קאי, וכללא הוא דכל פסח שכיפרו בעליו *בראחר רועה אם כיונא בו בחטאת מתה) אבל אם חטאת דחויה כגון עברה שנתה שעומדת בפניו והרי היא דחויה מהקריב לא אמר: **והרי אבודה בשעת הפרשה** • חטאת שאבדה עד שהפרים אחרת ונמצאת הקרבת השניה לרבנן דפליגי עליה דרבי במס' תמורה (דף כב:) ואמרי דלרעיה אלא לתנן המפרים חטאת כו': **אין חטאת מתה** • משום כיפרו בעליה אלא לאבודה בשעת כפרה ונמצאת אחר שנתכפרו הבעלים הא נמצאת קודם כפרה כיון דאמרי רבנן לא מתה הויא לה מותר חטאת ורועה ומלמה בשעת הפרשה ונמצאת קודם שחיטה לאחר קודם: **קרב שלמים** • בחטאת, קרב שלמים: **שמואל כרי סבירא ליה** • ורועה בחטאת דקאמר שמואל לקמיה מפרש; ובגמ' הדין דמלי לתרוצי שמואל כרבה סבירא ליה דאמר 'קודם שחיטה' שניו ובפסח נמי לאבוד בשעת הפרשה - רועה ולקמן מפרש לה בלישנא אחריתא הכי: **נמצא קודם חטאת** • אפי' לר' זירא רועה דקבעתיה חטאת: **קודם חטאת** • שהיא שעה שאינה ראויה לו להקרבה: **לאו אבוד הוא** • ואפי' הפרים אחר תחתיו קודם שנמצאת לאו (מיתה) אבוד חשיב ליה: **דאמר רבא** • גבי חטאת אבידת לילה והפרים אחרת תחתיה בלילה ונמצאת (תחתיה) לאור הבוקר אפי' לר' לאו למיתה אזלא אלא לרעיה הוא ולילה לאו שעת הקרבה היא: **אלא רועה לרבי** • באבודין היכי משכחת לה דתיקוס "כל שבחטאת רועה - דשמואל לאחריות

יכול אף לפני הפסח כן? תלמוד לומר "הוא" הוא קרב ואין תמורת הפסח קריבה היכי דמי? אילימא שנמצא קודם שחיטה והמיר בו קודם שחיטה פשיטא, למה לי קרא אלא לאו שנמצא קודם שחיטה והמיר בו אחר שחיטה תיובתא דרבא תיובתא! אמר שמואל כל שבחטאת מתה, בפסח קרב שלמים ולא שבחטאת רועה בפסח נמי רועה ורבי יוחנן אמר אין הפסח קרב שלמים אלא שנמצא אחר שחיטה אבל קודם שחיטה לא מתקיף לה רב יוסף וכללא הוא והרי חטאת שנתה דלרעיה אלא דא"ר שמעון בן לקיש חטאת שעברה שנתה' רואין אותה כאילו היא עומדת בבית הקברות ורועה ואילו בפסח כי האי גוונא קרב שלמים דתניא "כשב" לרבות את הפסח לאליה, כשהוא אומר "אם כשב" לרבות "את הפסח שעברה שנתו' ושלמים הבאין מחמת פסח' לכל מצות שלמים: שטעונים סמיכה, ונסכים, ותנופת חזה ושוק, כשהוא אומר "אם עז" הפסיק הענין לימד על העז שאין טעון אליה! אלא לכי קאמר שמואל 'באבודין', 'בדחויין' לא אמר, ואבוד מי משכחת לה והרי אבודה בשעת הפרשה לרבנן דלרעיה אלא דתנן הפריש חטאתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה ונמצאת הראשונה והרי שתיהן עומדות אחת מהן תקרב ושניה תמות דברי רבי וחכמים אומרים אין חטאת מתה אלא שנמצאת לאחר שנתכפרו בעלים הא קודם בעלים רועה ואילו בפסח היכא דאבד ונמצא אחר חצות קודם שחיטה קרב שלמים שמואל רב' סבירא ליה דאמר אבודה, למיתה אלא הא כל אבודה לרבי = מתה ואילו בפסח היכא דאבד קודם חצות ונמצא קודם חצות רועה קודם חצות לאו 'אבוד' הוא כדרבא *דאמר רבא 'אבידת לילה' לאו שמה אבידה אלא רועה' לרבי היכי משכחת לה? כדרבי

אילימא שנמצא קודם שחיטה והמיר בו קודם שחיטה פשיטא למה לי קרא • ואע"ג דקתני ליה במתני' לאשמעינן דאיכא תמורה דלא קרבה מ"מ לא איצטריך להכי: **פשיטא** • הסתם לא שייך לשנויי דקרא אסמכתא בעלמא כדשני לעיל, דאם כן קרא למאי אתא: **אלא** לאו שנמצא קודם שחיטה • תימה לעיקר קמא מאי מקשה אביי לרבה מהך ברייתא והלא סיפא מסייעתא לו בהדיא כדמסיק הסתם וזהו תימה לומר שלא ידע אביי סיפא דברייתא דמקשי מינה*: **אמר** שמואל כל שבחטאת מתה כו' • שמואל כרבי זירא סבר דאמר חטאת כונסן לכיפה מדת"ר יוחנן אין הפסח קרב שלמים אלא שנמצא אחר שחיטה והכי [דייק] לקמן: **וכללא** הוא והרי כו' • תימה דפריך אסיפא דמילתיה דכל שבחטאת רועה ואריש נמי איכא למיפרך דהא תמורת חטאת [לו] שמתו בעליה דלמיתה אזלא ולאו בפסח אמרי' במתני' דתמורת הפסח רועה אם המיר קודם חטאת דקבעיה חטאת וכן מתו בעליו אמר לקמן דאי מת קודם חטאת דקבעיה חטאת: **רואין** אותה כאילו היא בבית הקברות • נקט הכי משום דדמיין בית הקברות לאו דחיה היא וכמו כן עברה שנתה לא חשיב דחוי כמו מתו לו נתכפרו בעליה: **ורועה** • פירש רש"י ויפלו דמיה לקין המזבח ממדרשו של יהודע ואין נראה לריב"ל דלא נאמר מדרש יהודע אלא בהפרים מעות לתטאתו לו לאשמו ונפטייר מהם לו אבדו והפרים אחרים ואחר כך נמצאו דמה שנפטייר יפלו לנדבה לכל בני האי גוונא שלא נתכפרו עדיין בעליה אמרינן תימכר ויביא אחרת בדמיה והביא ר"י ראיה לדבריו דתנן בפרק ולד חטאת (תמורה דף כה:) ואבדה אם משכיפרו כו' ואם עד שלא כפרו בעליה תרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא אחרת בדמיה והתם בדתמורה גמורה כמו אבדה דמודי ריש לקיש לאחר כפרה דמתה קתני עד שלא כיפרו ויביא בדמיה אחרת בעברה שנתה דלאו דחוי גמור הוא דלקמן לאחר שכיפרו בעליה אינה מתה לא כל שכן שאם נסתאבה קודם כפרה דיביא אחרת בדמיה: **קודם** חטאת לאו אבוד הוא • פירוש ובכי האי גוונא לא אייתי שמואל דהא שניהן כי קאמר שמואל באבודין קאמר לה • דליכא למימר כגון שנאבדה בלילה דאבידת לילה לאו שמה אבידה ושמואל באבודין אייתי כדפליגיה שמואל:

כדרבי

אלא שמואל כרבי סבירא ליה דאמר דקבעיה חטאת ונמצאת קודם הקרבת השניה לרבנן דפליגי עליה דרבי במס' תמורה (דף כב:) ואמרי דלרעיה אלא לתנן המפרים חטאת כו': **ולילו בפסח** • כי האי גוונא דאבד בשעת הפרשה ונמצאת קודם שחיטה לאחר קודם: **קרב שלמים** • דאמר קודם חטאת ואחר חטאת שניו אלמא פסח שהיה לפניו בשעת כפרה ובלבד שיהא אבוד בחטאת, קרב שלמים: **שמואל כרי סבירא ליה** • ורועה בחטאת דקאמר שמואל לקמיה מפרש; ובגמ' הדין דמלי לתרוצי שמואל כרבה סבירא ליה דאמר 'קודם שחיטה' שניו ובפסח נמי לאבוד בשעת הפרשה - רועה ולקמן מפרש לה בלישנא אחריתא הכי: **נמצא קודם חטאת** • אפי' לר' זירא רועה דקבעתיה חטאת: **קודם חטאת** • שהיא שעה שאינה ראויה לו להקרבה: **לאו אבוד הוא** • ואפי' הפרים אחר תחתיו קודם שנמצאת לאו (מיתה) אבוד חשיב ליה: **דאמר רבא** • גבי חטאת אבידת לילה והפרים אחרת תחתיה בלילה ונמצאת (תחתיה) לאור הבוקר אפי' לר' לאו למיתה אזלא אלא לרעיה הוא ולילה לאו שעת הקרבה היא: **אלא רועה לרבי** • באבודין היכי משכחת לה דתיקוס "כל שבחטאת רועה - דשמואל לאחריות

בחטאי בפסחת תמורה ושני' מתה דברי רבי ואלו פסח שאבד ונמצא קודם חצות רועה ורחי' אבודה ונמצאת קודם חצות לאו אבודה הוא כדרבא דאמר אמר רבא אבדת לילה לא שמה אבודה בתחלת ס"ד אמר רבא אבדת לילה לא שמה אבודה

*) ערוך דבי' אחרת מי' לרבינו גנמ' והי' גורס שתי הלשונות דאיתא כאן ולהלן עמוד ב' סכל בלשון מי' ומי'.

עין משפט נר מצוה

כב א מיי' פ"ד מהל' קי"פ הלכה ז:

ל ב מיי' פ"ד מהל' פסולי מוקדשין הלכה מ:

לא ג סס הלכה ט:

[וכן תמהו עוד בכ"ק ד' ד"ה לאו וכמולין עד. ד"ה ולאמר וכנדה לד. ד"ה אילימא ויש מקום לעיין בתוס' מ"ק ה. ד"ה לאמוי כ"מ ד: סד"ה לענין וכ"ז. ד"ה והתניא]

רבינו חננאל

יכול אף לפני הפסח כן ת"ל הוא' ואשיקנא אלא לאו שנמצא קודם שחיטה והמיר בו קודם שחיטה קא משמע לה תנא דלא קרבה (מיהא כליטר דנמצא) [מיהא שמעינן דהנמצא] אחר שחיטת הפסח הוא דקרב שלמים וכן תמורתו אבל הנמצא קודם שחיטה אינו קרב לא הוא ולא תמורתו תיובתא דרבה: **אמר שמואל** כל שבחטאת מתה בפסח קרב שלמים כל שבחטאת רועה בפסח נמי רועה ואתקיף עליה רב יוסף הרי חטאת שעברה שנתה דלרעיה אלא דאמר ר"ל בתחורה ס"ד חטאת שעברה שנתה רואין כאלו עומדת בבית הקברות ורועה ואלו פסח שעברה שנתו קרב שלמים דתניא כ ש ב לרבות פ ס ח לאליה כשהוא אומר אם כשב לרבות פ ס ח שעברה שנתו ושלמים הבאים וכו' ושני' כי קאמר שמואל כל שבחטאת רועה בפסח נמי רועה באבודין ונמצאו אבל בדחוין כגון שעברה שנתם ונדחו לא אמר שמואל: **ובאבודין מי** משכחת להא דשמואל והא אבודה בשעת הפרשת אחרת דלרבנן אע"פ שנמצאת הראשונה לרעיה אולא דתנן בתמורה פ"ד המפריש חטאתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה ונמצאת הראשונה והרי שתיהן עומדות תמיות וכו' ודייקי' מינה נמצא' אחר שנתכפרו בעלים מתה מכלל שאם נמצאת קודם שנתכפרו בעלים רועה ואלו בפסח היכא דאבד ונמצא אחר [חצות] (הפסח) קודם שחיט' קרב שלמים שני' שמואל כרבא סבירה לי' *) דאמ' בשמעתא דקמי' הא שחיטה קבעה והא מדאמר ר' יוחנן עלה אין לך פסח שקרב שלמים אלא שנמצא אחר שחיטה מכלל דשחיטה קבעה מכלל דשמואל סבר חצות קבעה ולא שחיטה ודחי' שמואל כרבי פ"ל דאמר אבודה בשעת הפרשה מתה הרי כל אבודה לרבי מתה דקתני

---

* אלמלא דאמרינן ואמאי אמרינן דאמר מראש - ואחר תיקון הסיגרים הייני הדקא ומהגה ב"מ ב' דקדות שני' אמרינן פסח קרב שלמים (או מאבדן) סוף הקדמון הלכתא — מה הלכתא עצמ: לתשובות ה"ר שמואל עם ה"ר שמואל של המקורות ובו' הראשון הגאון: (מיהא) קושיות: ה"ר שמואל (ר"ן (ה) נלן) ולא הרי"ם שנותם עצמו - ת"ר"ם ע"ר ה"ר להבלין הטוב בין הרשונות לאותו אלוה (גפי' ר' לשונות ה"ר) ב"מ

הגהות הב"ח

(ה) גם' תיובתא דרבה תיובתא:

מסורה שם.

כאחרת רועה אם כיונא בו בחטאת רועה אבל אם חטאת כנ"ל רש"ל

---

* ל"ל 13:

יומא דף סו. תמורה דף כב. [ל"ל 15:] נגמרים דף פג: ובמים דף ט:

* אין לדף בפסח אין הנכרים

תמורה דף כב: [מגמות פ.]